

propterea etiam hæc lex ab auctore suo *Lex Christi* appellatur. His ergo variis nominibus excellentia hujus legis, et ejus causæ, effectus, et proprietates insinuantur, quæ a nobis sigillatim tractandæ sunt, eodem ordine quo de cæteris legibus disputavimus. Et quamvis ex divisione superius data, et ex tot Scripturæ testimoniis, supponamus datam esse a Deo hujusmodi legem, nihilominus propter hæreticorum importunitatem, pauca de hujus legis veritate et proprietate præmittenda sunt.

CAPUT I.

UTRUM LEX NOVA SIT VERA ET PROPRIA LEX, ET CHRISTUS DOMINUS PERFECTISSIMUS LEGISLATOR.

1. *Hæreticorum dogma.—Fundamentum.*—Ex attributis quæ Scriptura novi Testamenti huic legi tribuit, per tot nomina superius proposita, sumpserunt occasionem hæretici hujus temporis negandi veritatem hujus legis, et in summa eam omnino e medio tollendi. Nam quia propria ratio legis in hoc consistit quod sit præceptum commune, ac proprium imperium obligationem inducens, negant legem Christi esse veram legem in hac legis proprietate et rigore, et consequenter etiam negant Christum ipsum fuisse verum legislatorem in eadem proprietate. Ita sentit Luther., lib. de Libert. Christian., et in Epistola ad Galat., cujus verba refert Bellarm., lib. 4 de Justific., c. 1, et in eodem errore fuit Calvinus, apud Stapletonium, in epistola ad Romanos, cap. 3. Idem Beza et alii. Et ex hoc principio inferunt falsas quasdam differentias inter Testamentum vetus et novum, et legem Moysi et Christi, quas infra suo loco refutabimus. Fundantur autem primo, in omnibus illis testimoniis quibus probare solent libertatem Christianorum, et præsertim justorum, ab omni lege, ut est illud: *Justo non est lex posita*, 1 ad Tim. 1; et illud: *Si spiritu ducimini, non estis sub lege*; quia vero hæc loca generaliter supra tractata sunt in l. 1, et de lege humana in l. 3, ubi dicta testimonia explicata sunt, ideo, illis prætermissis, hic addere possumus argumenta quibus specialiter suadere tentant Christum non onerasse homines novis præceptis ultra legem fidei.

2. *Hæreticorum quatuor argumenta.*—Hoc autem suadent, primo, ex eo quod hæc lex specialiter appellatur *Lex fidei*, ad Rom. 3,

tanquam a proprio et quasi adæquato objecto et unico præcepto suo; quod etiam colligunt ex illo Matth. ult.: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*, ubi sola fides tanquam necessaria proponitur. Secundo, ex appellatione gratiæ; gratia enim non est propria lex; lex autem Christi non est aliud nisi ipsa gratia, et ideo, exclusa lege per Moysen data, Christus solum dicitur fecisse gratiam et veritatem, id est, complementum veteris legis, nulla facta mentione legis novæ ab ipso latæ. Tertio, ex appellatione legis libertatis; obligare enim per nova præcepta repugnaret libertati hujus legis per Christum inductæ. Cur enim magis diceretur hæc lex libertatis quam lex Moysi, si præceptis oneraret sicut illa: nam quod sint plura vel pauciora præcepta, non sufficit ad absolutam libertatem, et interdum onus paucorum præceptorum, propter eorum gravitatem potest esse majus quam plurium. Quarto, ex appellatione Evangelii sumpta ex illis Christi verbis, Marc. 16: *Prædicare verbum omni creaturæ*; nam per hoc nihil aliud præcepit prædicare, nisi legem suam: Evangelium autem non significat propriam legem, sed bonum nuntium, ut notavit Aug. lib. 2 contra Faust. in cap. 2. Est ergo lex gratiæ tantum bonum nuntium, quia vitam æternam absolute promittit omnibus credentibus, vel ad summum sub eoditione fidei omnibus hominibus, cum lex vetus nihil promitteret nisi sub conditione mandatorum, juxta illud: *Qui fecerit ea, vivet in illis*, Ezech. 20.

3. *Catholica veritas Christum Dominum non solum fuisse Redemptorem, sed verum et proprium Legislatorem.*—Dicendum vero primo est Christum Dominum non solum fuisse redemptorem, sed etiam fuisse verum et proprium Legislatorem. Hæc assertio est de fide, definita in Concilio Tridentino, sessione 6, canon. 21; quæ probatur primo ex verbis Isaïæ 33: *Dominus judex noster, Dominus legifer noster, Dominus Rex noster*, ubi non loquitur Propheta de Deo tantum ut Deus est, sed aperte de Messia, de quo præmiserat: *Domine miserere nostri, te enim expectavimus*; et infra: *Regem in decore suo videbunt oculi ejus*; et postea subjungit prædicta verba, et de eodem concludit: *Ipse salvabit nos*, ac si aperte dicat Christum non solum fuisse venturum ad salvandum, sed etiam ad leges ferendas: et ita illum locum de Christo et Ecclesia exposuerunt Hieronymus et Cyrillus Alexandrinus ibi; et sine dubio intelligenda sunt omnia illa

verba cum proprietate; tum quia nihil est quod ad improprium vel metaphoricum sensum cogat; tum etiam quia Christus est proprie salvator et proprie judex cui Pater omne dedit judicium, ut ipse testatur Joan. 5, et de illo testantur Actor. 10 et 17 Petrus et Paulus; et etiam propriissime rex, juxta illud Ps. 2: *Ego constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*, etc., et illud Psal. 71: *Deus judicium tuum Regi da*, etc., quæ de Christo sine dubio sunt dicta, ut Ecclesia et Patres intelligunt, et contextus ipse cogit, et confirmant verba Angeli ad Mariam, Lucæ c. 1: *Dabit illi Dominus Sedem David patris ejus; et regnabit in domo Jacob in æternum*: et ipsemet Christus coram Pilato testatus est: *Tu dicis, quia Rex sum ego*; ergo cum eadem proprietate prædictum est de illo fore legislatorem.

4. *Confirmatur.*—Imo ex eisdem verbis colligitur optima ratio; nam omnis rex, ex vi sui domini et potestatis, est legislator; sed Christus est perfectissimus rex: ergo est proprie legislator. Idemque probari potest ex munere judicis: nam quando judex est supremus et summe perfectus, simul est legislator, juxta illud Jacobi 4: *Unus est legislator et judex, qui potest perdere, et salvare*. Denique potest simile sumi argumentum ex munere summi Pontificis, quod Christo tribuit Paulus ad Hebr. 7 et sequentibus. Nam ad summum Pontificem pertinet, ut possit etiam leges ferre in his quæ ad Deum spectant; ergo hæc potestas maxime fuit in Christo, quia fuit perfectissimus Pontifex, et caput Ecclesiæ. Dicent fortasse non illi defuisse potestatem, tamen non illa usum fuisse, et ita fuisse Legislatorem quasi in habitu, non in actu. Sed hæc evasio ineptissima est; tum quia nomen legiferi aut legislatoris plus significat; tum etiam quia ita Christus est judex et rex ut actu judicet et gubernet: ergo ita etiam est legislator; tum præterea quia non frustra illam potestatem assumpsit, sed ut perfecte suos subditos regeret et gubernaret; tum denique quia ex Scriptura constat prophetiam illam factam esse non solum de potestate, sed etiam expresse de actu, Jeremiæ 31: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et feriam domum Israel, et domum Juda fœdus novum*; et infra: *Dabo legem meam in visceribus eorum*; quam promissionem per Christum esse impletam, docuit Paulus ad Hæbræos 8 et 10, et ex sequenti assertionem aperte constabit.

5. *Lex Christi est vera ac propriissima lex*

præceptiva.—Dico ergo secundo: lex Christi, seu lex nova, est vera ac propriissima lex præceptiva. Est etiam de fide, definita in eodem Conc. Trid., sessione. 6, canon. 19, illis verbis: *Si quis dixerit nihil præceptum esse in Evangelio præter fidem, anathema sit*; et ideo in canone 21, cum definit Christum datum esse hominibus etiam ut Legislatorem, addidit: *Cui obediant*; obedientia autem respondet proprio præcepto, seu legi actuali. Præterea fuerat hæc lex promissa Isa. 2: *De Sion exibit lex, et verbum Domini de Jerusalem*, ubi constat esse manifestam prophetiam de adventu et prædicatione Christi; et proprietatem verbi *lex* juxta veram regulam interpretandi Scripturam retinenda est, et ita exposuit Aug., lib. 17 de Civ., cap. 50; et l. 17, cap. 17, adjungit illud Psalm. 100: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*. Quod ita clarum est, inquit, ut non solum infideliter et infeliciter, sed etiam imprudenter negetur. *Et ipsi quidem fatentur inimici ex Sion missam fuisse legem Christi, quod Evangelium nos vocamus, et eam virgam virtutis ejus agnoscimus*. Unde licet vox *virga* ibi ad litteram metaphorica sit, optime tamen declarat proprietatem legis, quæ consistit in præcipiendo et regendo, juxta illud Psalmi secundi: *Reges eos in virga ferrea*, etc., id est, inflexibili et omnino recta.

6. *Confirmatur.*—Præterea in novo Testamento evidenter ostenditur impleta per Christum hæc prophetia; nam Matth. 5 coepit Christus ostendere legislationem suam, perfectius declarando naturalem legem quam antea intelligeretur, sæpius dicens: *Ego autem dico vobis*, etc.; et similiter de præcepto charitatis dixit Joan. 13: *Mandatum novum do vobis*; et c. 14: *Hoc est præceptum ut diligatis invicem*. Tulit etiam positiva præcepta, ut de Baptismo Joann. 3: *Nisi quis renatus fuerit*, ubi necessitas medii formaliter explicatur, tamen in hac involvitur vel supponitur necessitas præcepti. Et eodem modo includitur præceptum Eucharistiæ in verbis Joann. 6: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis*, etc., et præceptum confessionis in illis Joann. 20: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur illis; et quorum retinueritis, retenta sunt*. Et præceptum novi sacrificii habetur in verbis illis: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Ac generaliter de tota sua lege, et specialiter de Baptismo tanquam de janua ejus, dixit Matth. ult.: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*,

docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. In quibus verbis et aliis ponderanda est vox mandati et præcepti : nam inde aperte colligitur legem Christi esse præceptivam, ac subinde propriam legem. Et ad idem ponderari potest nomen testamenti et pacti quo utitur Jeremias, et exponit Paulus, quia hoc nomine significari solet, in Scriptura, lex supernaturalis et positiva a Deo data. Et ita exponit locum Jeremiæ Hieronym. ibi, et latius Aug. de Spir. et litt., c. 26 et 27, ubi ex professo ostendit testamentum quod ibi permittitur, non includere tantum legem naturalem, sed etiam specialem legem a Christo latam, ut in c. 3 latius explicabimus.

7. *Ratione probatur.* — Ratione etiam potest hæc veritas ostendi, quia Christus Dominus, ad fidem suam et dilectionem in mundo propagandam et conservandam, et ut mediante hac fide viva fructus redemptionis suæ futuris post se hominibus communicaretur, Ecclesiam suam instituit tanquam unam spiritualem rempublicam in qua ipse regnaret, et unum corpus mysticum in quo ipse esset caput; ergo ad providentiam ejus pertinuit legem aliquam huic Ecclesiæ dare, per quam in sua institutione, et convenienti ordine ac gubernatione conservari posset. Antecedens constat ex verbis Christi Matth. 16 : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et hanc Ecclesiam nomine ovilis significavit Joann. 10 dicens : *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile et unus Pastor.* Quo exemplo declarat unitatem hujus Ecclesiæ et regimen ejus sub uno Pastore, vel ipso Christo, vel ejus Vicario; et pro his omnibus ait se ponere animam suam : et ideo Paulus, Actor. 21, ad Pastores Ecclesiæ dicit : *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Ex quibus locutionibus et ex multis aliis quæ in novo Testamento, præsertim in Epistolis Pauli leguntur, et ex unitate Ecclesiæ in symbolo Apostolorum definita, manifeste constat Ecclesiam Christi esse unum mysticum corpus, ordinatum ad æternam felicitatem et veram justitiam per Christum consequendam, indigens spiritali regimine ad suam conservationem, et ad hunc finem assequendum. Jam ergo probatur prima consequentia, quæ lumine naturali videtur evidens, considerata naturali hominis conditione, et aliis rationibus propter

quas, in lib. 1, diximus necessarias esse hominibus leges, quia homo est animal sociale qui non potest convenienter conservari nisi in communitate perfecta, nec talis communitas potest sine legibus recte gubernari, et ideo, juxta varietatem communitatum et diversos fines earum, variæ etiam leges traduntur, ut ex usu et ex superioribus libris satis manifestum est. Cum ergo Ecclesia sit nova respublica novo modo congregata, et ad altissimum finem ordinata, pertinuit ad sapientem providentiam CHRISTI fundatoris ejus, et ad ejusdem Ecclesiæ perfectionem et stabilitatem, habere a suo fundatore aliquam legem, saltem circa principalia fundamenta talis communitatis, quia sine lege non posset in sua unitate moraliter conservari, ut ex iis, quæ de materia hujus legis dicemus, evidentius constabit.

8. *Ad fundamentum hæreticorum.* — *Lex fidei quid significet.* — Ad fundamentum ergo hæreticorum, negamus pertinuisse ad suave jugum CHRISTI, nullum præceptorum onus hominibus imponere præter legem unam fidei, ut ab ipsis explicatur; tum quia non est minus necessaria lex charitatis quam lex fidei; tum etiam quia ad conservationem ipsius fidei, et ad exercitium ejus, tam in cultu Dei quam in justificatione hominis, alia præcepta erant necessaria, quæ gravia non sunt, quia ipso spiritu fidei et novæ legis redduntur suavia, ut infra dicemus. Neque huic veritati obstat prima appellatio hujus legis, qua vocatur *lex fidei*, quia hoc nomine non significatur solum præceptum credendi; nam etiam dicitur lex amoris, et vocatur etiam lex spiritus vitæ, sub quo titulo comprehendendi possunt omnia opera necessaria ad spiritualem vitam. Dicitur ergo lex fidei, quia in se habet spiritum et gratiam, cujus fundamentum et radix est fides, et quia omnia quæ præcipit sunt principaliter fundata in fide, et ad justitiam fidei consequendam sunt valida. Et ita fere exposuit Augustinus libro de Spirit. et litter., capit. 13 et 14. Minusque jvant hæreticos verba illa Marci decimo-sexto : *Qui non crediderit condemnabitur:* nam intelligenda sunt de fide viva, seu, quod idem est, de illo qui credit sicut oportet, id est, non solum speculative, sed etiam practice, vitam suam cum sua fide conformando. Nam alias constat ex Evangelio Matthæi, vigesimo-quinto, homines condemnari non solum propter defectum fidei, sed etiam propter defectum operum; nam *Deus reddet unicuique secundum opera sua*, ad Roman. 2; et ideo monet Petrus, 2 Epistol. capit. primo : *Satagite*

ut per bona opera certam vestram electionem et vocationem faciatis.

9. Deinde non obstat secunda appellatio *legis gratiæ*, seu *gratiæ* : nam licet interdum vocetur gratia, ab eo quod præcipuum est in ipsa, et maxime intentum, non excluduntur præcepta convenientia statui gratiæ, et ideo lex etiam appellatur. Neque oportet ut in singulis locis utrumque explicetur. Quamvis ergo Joannes, capit. 1, solum dicat Christum fecisse gratiam, non excludit dedisse legem, quod in aliis locis explicatur. Imo ibi etiam comprehendi potest sub nomine veritatis; tum quia ad hanc veritatem pertinuit dare novam legem promissam; tum etiam quia legislatio, ut est pars justitiæ, sub veritate comprehendi potest.

10. *Lex libertatis quid significet.* — Neque plus obstat tertia appellatio legis libertatis; jam enim in superioribus explicatum est libertatem christianam non excludere omnium legum obligationem, sed vel obligationem legis veteris, vel legis peccati, aut ejus servitutem, non vero legis naturalis, aut humanæ hominibus convenientis. Quod si hanc non excludit, multo minus excludit obligationem legis divinæ a Christo latæ, et maxime necessariæ, ut declaratum est; et ideo Paulus, 1 ad Corinthios nono, cum dixisset : *Factus sum iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem*, id declarans subjungit : *Cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi*; et ad Rom. 6, cum dixisset : *Non estis sub lege, sed sub gratia*, ad excludendam falsam interpretationem, et imprudentem libertatem hæreticorum, interrogat : *Quid ergo peccabimus, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia*, et respondet : *Absit*; et clarissime ad Galat. 5, cum dixisset : *Vos in libertatem vocati estis, fratres*, addit correctionem, *tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem spiritus servite invicem, omnis enim lex in uno sermone impletur, Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Ex quo colligi etiam potest ratio ob quam dicatur lex Christi lex libertatis; vel quia legem veterem abstulit, vel quia est lex amoris et non timoris, sicut lex vetus, et ita non coacte, sed spontanee, et maxima voluntate ac libertate ad suam observantiam inducit, vel quia liberat a servitute peccati, imo et a lege fomitis : nam licet fomitem non auferat, dat vires ad vincendum illum, ut sensit August. lib. 1 de Continentia, c. 13, et de Nat. et grat., cap. 57.

11. *Ad quartum.* — Ad quartum denique,

ex nomine Evangelii nullum argumentum sumitur; tum quia licet Evangelium denominatum fuerit a bono nuntio regni cœlorum, et salutis per Christum factæ, non excludit reliqua; tum etiam quia illud bonum nuntium promissionis Regni cœlorum in Evangelio non fit, nisi sub conditione servandi legem Christi. Et hæretici hoc negantes contra expressa verba Christi et contra alias Scripturas loquuntur : nam Joann., c. 15, expresse posuit Christum conditionem, dicens : *Vos amici mei estis, si feceritis ea quæ ego præcipio vobis*; et iterum : *Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea*; et c. 14 : *Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me*; et ad Rom. 8, cum Paulus dixisset : *Si filii et hæredes : hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*, statim subjungit conditionem : *Si tamen compatimur, ut et conglorificemur*, quæ est conditio non tantum fidei, sed etiam operum; et 2 ad Tim. 2 : *Si quis, inquit, emundaverit se ab istis, erit vas in honorem*; et iterum : *Si sustinebimus, et conregnabimus, etc.*; et infra : *Non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum ejus*, ubi virtute includitur conditio non tantum fidei, sed etiam dilectionis. Et eadem includitur in omnibus testimoniis, in quibus promissio fit facientibus voluntatem Patris, ut Matth. 7, vel obedientibus, ut ad Hebr. 5, ubi de Christo dicitur : *Didicit ex his quæ passus est obedientiam, et consummatus, factus est, omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ.* Et eodem modo in ipsa prima annuntiatione Regni cœlorum, quæ in Evangelio habetur, ponitur conditio pœnitentiæ; sic enim aiebat Joannes : *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum cœlorum*; ergo Evangelium non excludit obedientiam, et observantiam legis Christi : non ergo repugnat vera lex cum Evangelio.

CAPUT II.

QUÆ SIT MATERIA LEGIS NOVÆ, ET QUÆ PRÆCEPTA EJUS.

1. *Materia legis novæ.* — *Causa finalis.* — Ex causis legis novæ, efficiens et finalis satis explicatæ manent ex dictis in capite præcedenti. Ibi enim ostendimus legislatorem hujus legis fuisse Christum Dominum, ac subinde Deum ipsum; tum quia ipse Christus Deus verus est, tum etiam quia per Christum ut hominem Deus locutus est nobis, juxta illud ad